Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

BRÆDDEHYTTEN

HISTORISK-TOPOGRAPHISK BESKREVEN

VED

O. C. NIELSEN,

CASSERER, TOPOGRAPH.

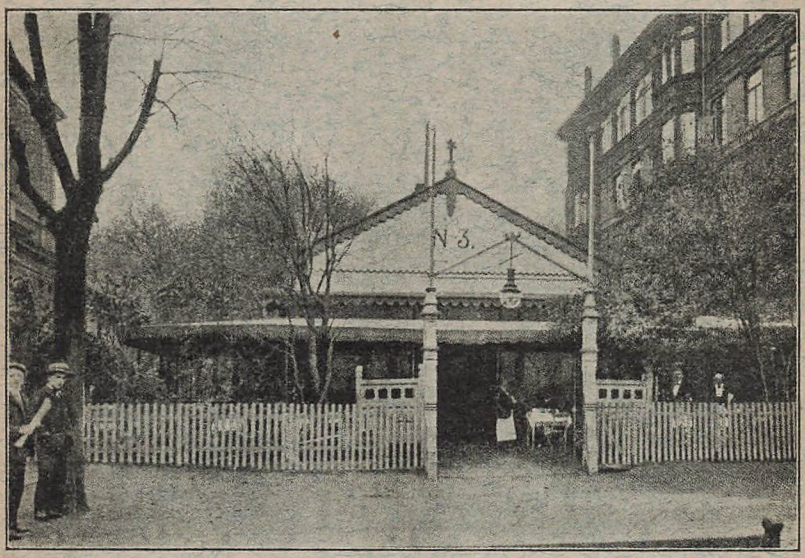

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN

1930

BRÆDDEHYTTEN

HISTORISK-TOPOGRAPHISK BESKREVEN

VED

O. C. NIELSEN,

CASSERER, TOPOGRAPH.

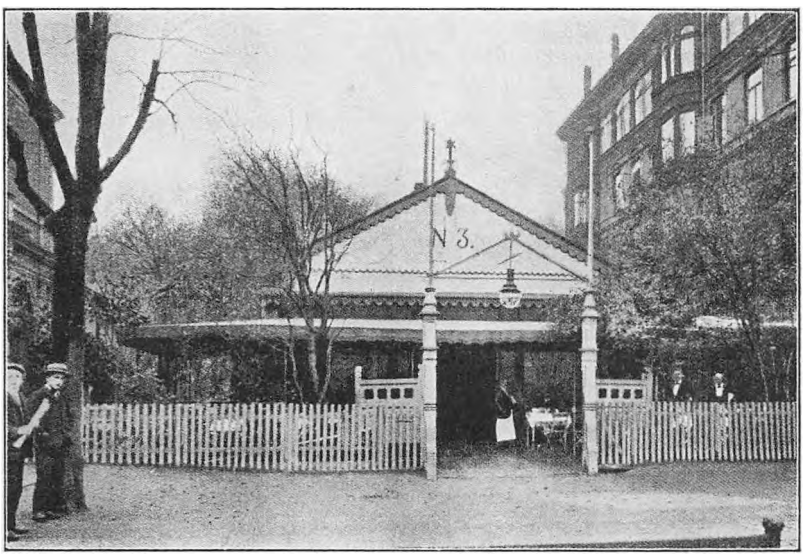

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN

1930

BRÆDDEHYTTEN

At Smagen er forskellig, Alle vèd,
En holder paa Bananen, en paa Bøffen,
Og begge mener, den er lige kraftig.
I »Hytten« gives dog kun èn Besked,
Og det er Bøf, og den skal være saftig.

Den rigtige, gamle, originale „Brædde-hytte"s Saga er vel forlængst ude, dette fordum saa søgte og berømte Madsted i den veritable Brædde-hytte, der laa mellem Wivel og Panoptikonbygningen, hvor nu Bernstorffs Gade munder ud i Vesterbrogade, men ved Efterretningen om Hyttens gamle brave Værts, Frederik Johan Peter Nielsens Død, d. 2. Marts 1930, løftede den gamle Hytte sig et Øjeblik af Glemselen, midt i Døgnets Travlhed, og kaldte en Mængde Minder frem, som staar i det forbigangnes Glans, Minder om en Tid, der aldrig kommer tilbage, og ikke blot alle ældre Kjøbenhavnere, men mange langt ude omkring i Landet har sikkert med Glæde tænkt tilbage paa alle de behagelige og fornøjelige Timer, de har tilbragt i Brædde-hytten, hvor de altid traf den elskværdige og omsorgsfulde Vært, omgivet af de flinkeste Tjenere.

Restaurationens oprindelige Navn var dog ikke Brædde-hytten, det blev den senere omdøbt til, men den kaldte sig Schweitz's Ølpavillon, Nr. 3, det var ved Midten af forrige Aarhundrede, da Ølhallerne en miniature skød op som Paddehatte. Naar en Ølkusk eller Karl i de Tider

løste Beværterborgerskab, satte han ikke mere Beværtning paa sit Skilt, nej, det lille fugtige, daarlig belyste Lokale bar det stolte, klingende Navn „Ølhalle" eller „Øltunnel", man kunde ogsaa enkelte Steder læse „Øltunel" eller „Øllehal". Den ene Ølhalle aabnedes efter den anden, og det var stadig det bajerske Øl, der dannede Basis for Spekulationerne.

Der foreligger ingen Beretninger om Schweitz's Ølpavillon Nr. 3, og det maa antages, at den kom til at føre en stille Tilværelse, saaledes som det gik med de andre Ølhaller og Ølpavilloner, da deres Glanstid var omme, og det var nok først, da Restaurateur Frederik Nielsen startede her i 1876, at der kom Gang i Sagerne, saa Brøddehytten, ogsaa kaldet Nr. 3, i Løbet af kort Tid blev en kendt og søgt Restaurant, hvor Byens bedste Mad serveredes til Byens billigste Priser og i de største Portioner. Det bedste, det virkelig gode for en rimelig Pris, det var den gamle Brøddehyttes gyldne Hemmelighed, som gav det lidt snuskede Lokale Glans. Naar der i denne gamle Træbygning overhovedet kunde opstaa en Café, der paa sin Vis blev en Mønstercafé, i saa fordringsløse Omgivelser, da skyldtes det ene og alene Frederik Nielsens sjældne Evner og virkelig noble Personlighed, og samtidig havde han som Vært en mærkværdig, naturlig Takt i Omgang med alle Slags Mennesker. Det var en Arv fra hans første Principal, gamle Kammerraad Hansen paa den kgl. Skydebane, hvor han havde lært sammen med sin ældste Ven og Collega, Kammerraad Wilhelmsen fra „Constantia".

Brøddehytten havde en ideel Beliggenhed her paa Solsiden, klods op til Tivoli, og da Vesterbro alle Dage var den livligste af Forstæderne, var her omkring altid et broget Folkeliv, og da særlig paa Sommersondage gik Folkestrømmen livlig ad Frederiksberg til, men da det jo var en lang Spaseretur, foretrak en stor Part at stoppe op en Stund ved Brøddehytten, for at sætte en af de bekendte store Bøffer til Livs. Paa saadanne Dage var der Trængsel i Hytten, ikke blot indendørs, men ogsaa uden for i Solskinnet var alle Borde optaget.

Brædderhytten var Kjøbenhavnernes Stamcafé i Firserne og Halvfemserne, og en Vrimmel af Anekdoter fortælles fra det runde Stambord, hvis Kreds ogsaa er malet i en Sky af Tobak og dampende Torsk med den glødende Kakkelovn midt paa det sandstrøede Gulv. Den gamle Brædderhytte var det brede, folkelige Kjøbenhavns Mødested, Gæsterne kendte hinanden, og Værten var Ven med de allerfleste af Gæsterne eller i det mindste paa Hilsen med.

Ved Stambordet sad mange af Byens den Gang kendte Navne og Originaler, Humoristen Carl Møller, altid ledsaget af sin Husholderske med sin uhyre svampede Næse, Dyrlægen Baron Eggers, der ustandselig dyppede sit Vildmandsskæg i Kruset, Veteranen Kaptajn Weiss, der snakkede Holstensk og mange andre.

I Brædderhytten mødtes By og Land, Folk af de mest forskellige Klasser, og alle befandt sig godt, her kom ikke blot den store Kreds af Kjøbenhavnere, Folk kom ogsaa fra Provinsen, de kom fra hele Verden, „alle", baade Haandværkere og Videnskabsmænd, Kontor- og Handelsfolk, Slagtere, og Proprietairer, Gaardejere og Husmænd, og ikke mindst Repræsentanter for Kunstner-, Forfatter- og Journalistverdenen søgte i broget Flok derind for den gode Mads Skyld.

Brædderhytten blev da ogsaa foreviget baade i Malerkunst og Litteratur; hvor mange Forfattere har ikke hentet Motiver her, og bl. a. benyttet de pudsige Bestillingsraab fra Tjenerne til Buffet'en: Lammehoved og Torskehale følges! — Hode og Indmad til to! —. Mange vil mindes det kendte Billede „Stambordet", malet af Nordmanden Oswald, hvor de kendte Stamgæster, Baron Eggers, Kaptajn Weiss, Fiskehandler Oscar Fredericksen, Carl Muusmann o. fl. er samlet om Værten selv.

Brædderhyttens Lokale var af den rigtige gamle Slags med Sand paa Gulvet, lidt nusset var der jo og megen Dunst, og lige naar man traadte ind, maatte man staa og snappe lidt efter Vejret, men det gik hurtig over. Her kom alle, der vilde spise godt og ganske billigt. En mægtig Bøf med Spejlæg kostede 1 Krone, Labskovs fik man

for 25 Øre, et Glas Øl fra Fad for 12 Øre. Hvad man fik, var ikke fra det franske Køkken, det var dansk Mad i den jævneste Tillavning, men det var, hvad det udgav sig for. Det var ikke Anden-Klasses Varer, det var Smør, naar det skulde være Smør, og en Bøf var af Bøfkød, det bedste, som kunde faas, en Ret Fisk var som taget op af Havet i det samme og kogt nøjagtig, som den skulde, frisk, varm og velsmagende. Solid Mad og ægte. Intetsteds skummede Øllet saa højt og perlende i Glassene som i Brøddehytten, intetsteds blinkede 10 Øres Snapsene saa muntert, intetsteds bredte saa vældige Bøffer af det fineste Kød sig langt ud over Tallerkenens Rand og intetsteds var Tjenerne saa fede og saa rare.

Brøddehytten var absolut noget for sig med en egen Glans over sig, som ingen anden Café har ejet Magen til, dens Lige har aldrig været og kommer heller aldrig. Det var Brøddehyttens Hemmelighed, at en redelig Mand gav Gæsterne redelig Mad, man fik for Pengene, netop hvad man havde bestilt, og det var ikke store Penge, man kom af med. Hæderlighed og Redelighed var Brøddehyttens Rigdom og Ry, det var Hyttens Æventyr. Derfor blev Manden rig, uden at dette dog nogensinde gik ham til Hovedet.

Frederik Nielsen forstod sine Ting, var selv tidlig oppe og købte ind, han var altid selv paa Pletten, stille og vennesæl gik han omkring og vaagede over, at alt var som det skulde være. Han var en elskværdig Mand, der var afholdt af saavel Personale som Gæster.

Brøddehytten var baade i det Ydre og i det Indre meget uanselig, opført som den var væsentligt af Træ, men eet Fortrin havde den, der var altid fuldt af Gæster, og endskønt Nielsen ikke ofrede noget paa Udstyr, Bekvemmelighed eller Elegance af nogen Art, herskede der alligevel i denne mærkelige Bygning, trods de interimistiske Forhold, en egenartet Hygge, thi intetsteds i Byen kunde man sidde hyggeligere og pille et Lammehoved.

Frederik Nielsen forstod at drive sin Forretning, ja, det kan uden Overdrivelse siges, at han var et Geni inden for sit Omraade. Han begyndte her i Livet som meget fattig,

Faderen var en Invalid, der i mange Aar spillede for Sommergæsterne i Lottenborg i Lyngby, men Sønnen endte som en velstaaende Mand. Deri er intet mærkeligt, det er hændet saa mange andre, men Frederik Nielsen tjente sine Penge i det lille Træskur af en Restauration og det var godt gjort.

Bræddehytten var en af de Bygninger, som holdt længst ud i det gamle Tivoli, men i 1905, da den nye Hovedbanegaard skulde bygges og Bernstorffs Gade føres igennem, var Bræddehyttens Dage talte, og Frederik Nielsen maatte rykke bort. Det var Synd og Skam, at dette herlige Sted skulde forsvinde, men Byens Udvikling krævede det, og Tidens Krav kender ikke til Barmhjertighed.

Allerede i 1898 blev der nedsat en Commission, der skulde prøve gennem en international Concurrence at løse Spørgsmaalet om den bedste Ordning af Personbanegaards Forholdene, og Concurrencen blev afholdt i 1899—1900. Alle Projecterne havde det tilfælles, at Hovedbanegaarden skulde anlægges syd for Vesterbrogade, og at der skulde anlægges en Tunnelbane under Vesterbrogade og Boulevarderne til Østerbro Station. Paa dette Grundlag udarbejdede Statsbanerne et fuldstændigt Project, som dog paa Foranledning af Rigsdagen blev noget beskaaret, men omsider lykkedes det at bringe Sagen til en Løsning ved Lov af 29. Marts 1904.

Nu begyndte en fuldstændig Revolutionering af det store Terrain, som begrænsedes af Vesterbrogade, Tivoli, Ny Vestergades Forlængelse og Reventlows Gade. Bernstorffs Gade, som gik fra Vesterbrogade lige ud for Frihedsstøtten samt Cyclebanen blev sløjfet, de gamle Træer i Rundingen maatte falde tillige med Bech-Olsens interimistiske Restauration „Frihedsstøtten", i Folkemunde kaldet „Hyttefadet", paa Hjørnet af Reventlows Gade, og samme Skæbne led de Ejendomme, som stødte op til Panoptikon, Jernbanedirektør Rothes, senere Tegners Villa i gamle Bernstorffs Gade samt Bræddehytten, der maatte rives ned, for at give Plads for den nye Bernstorffs Gade, først kaldet Tivoligade.

Ny Vestergades Forlængelse, den senere Tietgens Gade, blev for en Tid afbrudt og Sporvognen ledet uden om, medens Gaden blev hævet og den store Tietgens Bro bygget.

Saa tog Gravemaskinerne fat fra Vesterbrogade til Godsbaneterrainet og tilvejebragte det mægtige Hul, hvori Banegaarden skulde bygges, Vesterbrogade blev løftet fra Colbjørnsens Gade til Wivel, og den store Bro, som nu fører Vesterbrogade over Jernbanesporene blev bygget, alt imedens Fortovene og Sporvognssporene blev forlagt fra den ene Side af Vesterbrogade til den anden, for at Trafikken kunde foregaa uhindret af Omvæltningerne.

Frihedsstøtten, som siden 1792 havde staaet paa samme Sted, maatte for en Tid vige sin Plads, ja der var endog Planer om at flytte den til Frederiksberg Slot. I Sommeren 1909 blev Støtten taget ned og den 2. Aug. blev Grundstenen taget op og den deri hvilende Guldplade og Sølvmedaille overgivet til Nationalmuseet. Disse gamle Klenodier samt en ny Mindeplade nedlagdes i den gamle Grundsten d. 14. Decb. 1911, hvorefter Frihedsstøtten blev genrejst paa en mellem Jernbanesporene bygget mægtig Cementblok, omtrent paa den oprindelige Plads, kun et Par Meter længere ind mod Byen.

Næppe var man bleven færdig ved Vesterbrogades Sydside, før man tog fat paa Nordsiden, de sidste af de dejlige store Lindetræer i Rundingen faldt for Øxen, Bazarcaféen, Jernbanens Kontorbygninger, den gamle Banegaard, altsammen maatte det forsvinde, for at Gravemaskinerne kunde æde sig igennem Droskepladsen og bane sig Vej tværs gennem Vester Farimagsgade og derfra over Aborreparken gennem Helmers Bastion til Boulevarderne, den sidste Voldrest ved Sølvgade, Østre Anlæg og Østerbrogade.

Den nye Hovedbanegaard blev højtideligt indviet d. 30. Novb. 1911, og aabnedes den paafølgende Dag for Fjærntrafikken mod Vest.

Kort før Bræddehyttens Nedrivning blev paabudt havde Frederik Nielsen iøvrigt assureret sig ved at aabne en ny Restauration i sin Ejendom paa Hjørnet af Vesterbrogade

og Reventlows Gade. Her førte han den gamle Brædde-hyttes Traditioner videre, og tog største Delen af sit Klientel med sig, men det blev ikke helt det samme som før, og der var heller ikke Sand paa Gulvet.

I 1917 trak Frederik Nielsen sig tilbage og levede sine sidste Aar som Privatmand og for sit Hjem sammen med sin Hustru, Harriet Nielsen, født Voldby, med hvem han for et Par Aar siden fejrede Sølvbryllup under stor Sympathitilkendegivelse fra alle Sider.

Søndag d. 2. Marts 1930 døde Frederik Johan Peter Nielsen. Han vilde samme Aar være fyldt de 80, men han bar sin Alder saa godt, at man troede han endnu havde mange Aar tilbage. Bisættelsen fandt Sted Fredag d. 7. Marts i Krematoriet paa Bispebjerg under ualmindelig Deltagelse. Højtideligheden indlededes med „Kirkeklokke, ej til Hovedstæder —", hvorpaa Provst Carl Schousboe, Mariakirken, talte og med stor Forstaaelse skildrede Afdødes store Dygtighed og mange smukke menneskelige Egenskaber. Saa sang Følget „Jeg er træt og gaar til Ro —", og til Tonerne af „Dejlig er Jorden —" sænkedes Kisten.

Med Frederik Nielsen forsvandt en Kjøbenhavner af de gode, gamle, en ægte gammelkjøbenhavnsk Type, men den gamle Brædde hytte og dens dygtige og afholdte Vært vil huskes, naar mange langt større og mere storstilede Etablissementer er glemt.

Skønt han gennem de mange Aar stod som den fra alle Sider anerkendte Fag- og Hædersmand, ønskede han dog aldrig at beklæde nogen Tillids- eller Ærespost. I den Henseende var han blottet for enhver Ambition. Der var kun eet Sted, hvor han, ikke mindst ved Juletid, udfoldede et flittigt, interesseret Arbejde: inden for Frimurerne, hvis Ring var hans eneste ydre Udmærkelsestegn, og som han var stolt af at bære.

Da Frederik Nielsen i sin Tid trak sig tilbage til Privatlivet, efterlod han en tom Plads, og Efterretningen om hans Død vakte almindelig Vemod blandt alle ældre Kjøbenhavnere og ikke mindst blandt Kolleger, der i ham mistede en Mand, som var en virkelig Pryd for sin Stand.

Tidligere udkommet af samme Forfatter:

„CHRISTIANS KIRKE“

„NYHAVN“

„NIELS HEMMINGSENS GADE“

„KNIPPELSBRO“

„DYVEKES GAARD“

„KJØBMAGERGADE“

„KNABROSTRÆDE“

„VESTERGADE“

„LARSLEJSTRÆDE“

„FARVERGADE“

„HYSKENSTRÆDE“

„KALKEBALLEN“

„STORMGADE“

„BADSTUESTRÆDE“

„JERMERS TAARNET“

„PEDER HUITFELDTS STRÆDE“

KONG FRED. D. 5. RYTTERSTATUE
1. og 2. Del.

„AMALIENBORG“
1., 2. og 3. Del.